
бездоганно знає свій предмет, любить дітей і свою професію. Він має поєднувати в собі компетенції: фасилітатора (створювача умов для навчання), супервайзера (організатора), тьютора (репетитора), коуча (тренера, режисера), модератора навчально-виховного процесу.

Література. 1. *Гриневич Л.* Нові професійні ролі і завдання сучасного вчителя в контексті концепції Нової української школи / Всеосвіта – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <https://vseosvita.ua/library/novi-profesijni-rol-i-zavdannja-sucasnogo-vcitela-v-konteksti-konceptii-novoi-ukrainskoi-skoli-87162.html> 2. Педагогічна творчість і майстерність: хрестоматія – К., 2000. – 167 с. 3. *Зязюн І. А.* Наука і мистецтво педагогічної дії / І. А. Зязюн // Професійна освіта: педагогіка і психологія : підручник. – Ченстохов; К., 2001. – Вип. 3. – С.357–380 4. Яким має бути сучасний вчитель – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <https://osvitoria.media/experience/yakym-maye-butu-suchasnyj-vchytel/>

УДК 159.9.07: 378.91

Підгорний К. Ю.
м. Харків, Україна

ПЕДАГОГІЧНІ ЦІННОСТІ ЯК ЯДРО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ВИКЛАДАЧА ЗВО

Розвиток сучасного українського суспільства в умовах соціально-економічних реформ об'єктивно потребує підвищення вимог до освітньої системи та професійної підготовки фахівців високої кваліфікації. Перехід педагогічної школи до ступеневої системи освіти передбачає оновлення змісту базової педагогічної освіти викладацького корпусу ЗВО. Успішність навчально-виховного процесу обумовлена великою кількістю чинників, кожен з яких є надзвичайно важливим. Одним з основних чинників, що забезпечує результативність навчання, є особистість викладача. Саме до

неї висувається ряд надзвичайно серйозних вимог. Високий рівень психолого-педагогічної культури викладача ЗВО – одна з головних вимог. Психолого-педагогічній культури викладача обов'язково притаманна повага до професії, повага до студентів, наявність спеціальних знань з окремої галузі науки і висока ерудиція. Усі ці характеристики набуваються викладачем у процесі навчання та життя.

Як відзначає С.С. Вітвицька, «ідеал її – педагог-інтелігент із досконалим рівнем сформованості психолого-педагогічної культури – є постійним наближенням до ідеального «Я», нескінченним процесом самовдосконалення неповторної творчої індивідуальності» [1]. Психолого-педагогічна культура діалектично пов'язана з усіма елементами особистісної культури викладача: моральною, естетичною, розумовою, правовою [2]. На думку В. М. Гриньової, «психолого-педагогічна культура розглядається як єдність психолого-педагогічних цінностей: цінностей-цілей та цінностей-мотивів, цінностей-знань та технологічних цінностей, цінностей-властивостей та цінностей-відношень» [5]. Вони вибудовують модель психолого-педагогічної культури, що спрямовує і коригує у соціальному, духовному, професійному, особистісному просторі діяльність викладача. О. С. Газман зазначає, що «у навчально-виховному процесі вищого закладу освіти головним засобом та носієм передання культури, духовних цінностей є неповторна індивідуальність викладача як носія культури з унікальною особистістю студента» [4]. Психолого-педагогічна культура є виявом власного особистісного «Я» у професійній діяльності викладача. Психолого-педагогічна культура є гармонією культури, творчих знань, творчої дії, почуттів і спілкування.

Психолого-педагогічна культура діалектично пов'язана з усіма елементами особистісної культури викладача: моральною, естетичною, розумовою, правовою [2]. Педагогічні цінності завжди займали важливе місце в діяльності педагога. У сучасних умовах вони істотно

розширюються і ускладнюються, що ставить більш високі вимоги до педагогічної культури. Це обумовлено цілим рядом причин. По-перше, гуманізація і демократизація громадського життя, професійних стосунків у педагогічних, виробничих та інших соціальних групах вимагають підвищеної уваги до людини, професійної роботи, співпраці. По-друге, динамічні соціальні зміни в сучасному суспільстві ініціюють підвищення вимогливості до організації і функціонування усіх його інститутів. Це ускладнює не лише управлінський процес, але і рішення завдань професійного зростання і особистого вдосконалення співробітників. Їх забезпечення неможливе без педагогічної культури відповідного рівня. По-третє, створення у багатьох організаціях і установах спеціальних соціально педагогічних структур. По-четверте, високі вимоги до педагогічної культури обумовлені необхідністю обліку в професійній діяльності викладача великої кількості організаційних і педагогічних інновацій. Отже, знання проблем, пов'язаних із педагогічною культурою у професійній діяльності, її сутністю і змістом дозволяє педагогам якісніше й ефективно вирішувати завдання підвищення рівня професіоналізму педагогів, їх особистої самореалізації.

Існує декілька підходів до визначення суті поняття «педагогічна культура». По-перше, поняття «педагогічна культура» є частиною загальнолюдської культури, в якій відобразилися духовні і матеріальні цінності, а також способи творчої педагогічної діяльності.

Особливе місце в системі педагогічних знань займають педагогічні цінності. Це сукупність ідей, уявлень, норм, правил, традицій, регламентуючих діяльність суспільства у сфері освіти. Педагогічні цінності можна представити у вигляді ідей, концепцій, норм, що регулюють і спрямовують педагогічну діяльність у рамках певних освітніх інститутів. Сукупність таких цінностей має цілісний характер, відносну стабільність і повторюваність. Серед педагогічних цінностей можна

виділити цінності самодостатнього й інструментального типів, які розрізняються за предметним змістом. Самодостатні цінності – це цінності-цілі, що включають творчий характер праці педагога, престижність, соціальну значущість, відповідальність перед державою, можливість самоствердження, любов і прихильність до тих, хто навчається. Такі цінності служать основою розвитку особистості і викладача, і студентів. Це пояснює потреби педагога до подальшого саморозвитку, самореалізації, самовдосконалення.

Найважливішою характеристикою педагога вищої школи виступає педагогічна спрямованість. Під нею розуміють систему цілей і установок, прагнень, емоційних реакцій, ідеалів і переконань людини, що виражають її ставлення до педагогічних аспектів професійної діяльності, які впливають на її зміст і результати. У змісті педагогічної культури вони виражається як педагогічний інтерес; схильність до педагогічної діяльності; прагнення до педагогічної праці, педагогічні переконання. Педагогічна спрямованість тісно пов'язана з іншою якістю – педагогічною ерудицією. У її змісті важливу роль відіграють психолого-педагогічні знання про особистість, її темперамент, характер, інтелект, природу зародження конфліктів.

Цінності є основою особистості людини. Вони орієнтують педагога в його професійній діяльності. Але ж вони не виникають раптово і мають свою класифікацію. Основою системи цінностей, яку необхідно сформувати в особистості, є духовні цінності, які виявляються через спілкування. Вони розкривають характер і зміст цінностей, що сконцентровані у духовній культурі суспільства, мистецтві, науці, моралі, філософії, релігії. Вони безпосередньо пов'язані з іншими цінностями [4]. Педагогічна культура є складним соціальним явищем, і сутність її може виявлятися тільки через дію самого педагога – його педагогічну майстерність. «Результати аналізу системних аспектів педагогічної

культури дають дійти таких цілком обґрунтованих висновків. По-перше, педагогічна культура може проявлятися лише в процесі професійної діяльності викладача. По-друге, культура професійної діяльності педагога має свою розвинену структуру... У цій структурі можна визначити і різні ієрархічні рівні, і певні компоненти системи цієї культури та її окремих підсистем, і сукупність прямих та зворотних зв'язків між ними» [6].

Успішне рішення складних педагогічних завдань у професійній діяльності педагога не можливе без творчого підходу. Педагогічна творчість ґрунтується на закономірностях психології і педагогіки. Вона спрямована на вдосконалення і розвиток методичних систем, розробку нових умов і форм, ідей і досвіду, засобів і способів навчання. В основі педагогічної майстерності педагога лежить високий рівень розвитку його моральних якостей та цінностей. Професійні цінності виступають як орієнтири, за якими фахівець співвідносить своє життя й професійну діяльність.

Цілком слушною є думка С. Л. Рубінштейна стосовно того, що педагогічні цінності, які виступають ядром професійної діяльності педагога, проявляються, реалізуються і розвиваються в його роботі: «Моя свідомість у своїй внутрішній суті опосередкована об'єктивними зв'язками, які встановлюються в громадській практиці і в які я включаюся, входжу кожним актом своєї діяльності, практичної і теоретичної. Кожен акт моєї діяльності і я сам в неї тисячами ниток вплетений, різноманітними зв'язками включений в об'єктивні утворення культури, що історично склалася, і моя свідомість наскрізь опосередкована ними» [7].

Отже, ядром професійної діяльності викладача виступають педагогічні цінності і педагогічна культура.

Література. 1 *Вітвицька С. С.* Основи педагогіки вищої школи : підручник. / С. С. Вітвицька. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – С. 14–28. 2. *Гура І. О.* Педагогіка вищої школи: вступ до спеціальності: навч. посібник / І. О. Гура. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – С. 16–25.

3. Колошина В. Ф. Самоактуалізація викладача / В. Ф. Колошина // Практична психологія та соціальна робота. – 2005. – № 1. – С. 7 – 9.
4. Кудін В. В., Юрченко В. І. Психологія вищої школи. Курс лекцій. / В. В. Кудін. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2004. – 176 с.
5. Гриньова В. М. Педагогічна культура викладача вищого навчального закладу / Гриньова В. М. // Вища освіта України. – 2006. – №4. – С. 58 – 62.
6. Культура педагога: монографія / С. О. Заветний, С. М. Пазиніч, О. С. Пономарьов, Л. М. Тіщенко; за ред. О. С. Пономарьова. – Харків: «Міськдрук», ХНТУСГ ім. П. Василенка, 2015. – 320 с.
7. Рубінштейн С. Л. Проблеми загальної психології / С.Л. Рубінштейн. – М.: Педагогіка, 1976. – 212 с.

УДК 378: 37.013

*Соломаха С. О.
м. Київ, Україна*

КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ

Сучасна освітня парадигма спрямована на особистісно-орієнтоване навчання, що потребує пошуку педагогічних технологій, які передбачають використання багаторівневої моделі комунікації в освітньому процесі й розвитку інноваційної компетентності як критерія успішності професійної діяльності вчителів (викладачів). Тому важливим складником професійно-педагогічної компетентності є комунікативна компетентність як складова загальної професійно-педагогічної комунікативної компетентності майбутнього вчителя. Метою педагогічної комунікативної діяльності є взаємодія вчителя та учнів з метою передачі та отримання освітньої інформації